HARBIY QISM YOQILG‘I-MOYLASH MATERIALLARI OMBORIGA YOQILG‘I VA TEXNIK VOSITALARNI QABUL QILISH, SAQLASH VA ULARNI TARQATISHNI TASHKILLASHTIRISH

Muxtarov Baxrom Abduraimovich O‘zbekiston Respublikasi Harbiy xavfsizlik va mudofaa universiteti, Qurolli Kuchlar bosh shtabi fakulteti, Moddiy ta’minot kafedrasi katta o‘qituvchisi, polkovnik

Annotatsiya. Mazkur tezisda harbiy qism yoqilg‘i-moylash materiallari (YMM) omborlarida yoqilg‘ilar va texnik vositalarni qabul qilish, saqlash hamda tarqatishni tashkillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Shuningdek, YMM miqdorini aniqlash, sifatini nazorat qilish hamda texnik vositalar bilan ishlashning asosiy talab va tartiblari tahlil etilgan.

Kalit so‘zlar: yoqilg‘i-moylash materiallari, harbiy logistika, ombor xo‘jaligi, sifat nazorati, texnik vositalar, ta’minot tizimi.

Kirish. Harbiy qismlarning jangovar tayyorgarligi va uzluksiz faoliyati ko‘p jihatdan moddiy-texnik ta’minot tizimining samaradorligiga bog‘liq. Ayniqsa, yoqilg‘i-moylash materiallari (YMM) bilan ta’minlash tizimi harbiy logistikaning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. YMMni to‘g‘ri qabul qilish, sifatli saqlash va o‘z vaqtida tarqatish qo‘shinlarning harakatlanish imkoniyatlarini belgilaydi. Shu sababli ushbu jarayonlarni ilmiy asosda tashkil etish dolzarb masala hisoblanadi.

1. Yoqilg‘i-moylash materiallarini qabul qilish, saqlash va ularni tarqatish.

Yoqilg‘i-moylash materiallarini qabul qilish jarayoni qat’iy tartib va me’yoriy hujjatlar asosida amalga oshiriladi. Qabul qilishda asosiy e’tibor quyidagilarga qaratiladi:

— yetkazib berilgan mahsulotning hujjatlar bilan mosligi;
— tashqi holati va muhrlarning buzilmaganligi;
— transport vositalarining texnik holati.

Saqlash jarayonida YMMning fizik-kimyoviy xususiyatlarini saqlab qolish muhim ahamiyatga ega. Omborlar maxsus jihozlangan bo‘lishi, harorat va namlik rejimi nazorat ostida bo‘lishi lozim. Yoqilg‘ilar alohida rezervuarlarda, moylash materiallari esa maxsus idishlarda saqlanadi.

Tarqatish jarayoni esa reja asosida, ehtiyojga qarab amalga oshiriladi. Bu jarayonda hisob-kitobning aniqligi va xavfsizlik qoidalariga rioya etilishi muhim hisoblanadi.

2. Yoqilg‘ilarni qabul qilish, saqlash va tarqatishda miqdorini aniqlash va sifatini nazorat qilish

YMM miqdorini aniqlash maxsus o‘lchov vositalari yordamida amalga oshiriladi. Jumladan:

— rezervuar o‘lchov liniyalari;
— avtomatlashtirilgan hisob tizimlari;
— laboratoriya usullari.

Yoqilg‘ilarni sifat nazorati esa laboratoriya tahlillari orqali amalga oshiriladi. Yoqilg‘ining asosiy sifat ko‘rsatkichlari quyidagilar:

— yoqilg‘ining zichligi;
— yoqilg‘ining qovushqoqligi;

— yoqilg‘ining yonuvchanlik darajasi;
— yoqilg‘ining tarkibidagi mexanik aralashmalar mavjudligi.

Sifat nazorati doimiy ravishda olib borilishi kerak, chunki sifatsiz yoqilg‘i texnik vositalarning ishdan chiqishiga olib kelishi mumkin. Shuningdek, ekologik va yong‘in xavfsizligi talablari ham qat’iy nazorat qilinadi.

3. Texnik vositalarni qabul qilish, saqlash va ularni tarqatish

Texnik vositalar (nasoslar, rezervuarlar, tarqatish qurilmalari) YMM bilan ishlash jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. Ularni qabul qilishda:

— texnik vositalarni texnik holati;
— texnik vositalarni komplektatsiyasi;
— texnik vositalarni ishlashga yaroqliligi tekshiriladi.

Saqlash jarayonida texnik vositalar korroziyadan himoyalanishi, muntazam texnik xizmat ko‘rsatish orqali ishchi holatda saqlanishi lozim.

Tarqatish jarayonida texnik vositalardan samarali foydalanish muhimdir. Zamonaviy avtomatlashtirilgan tizimlar qo‘llanilishi inson omili xatolarini kamaytiradi va jarayonni tezlashtiradi.

Xulosa. Harbiy qism YMM omborlarida yoqilg‘i va texnik vositalarni qabul qilish, saqlash va tarqatishni to‘g‘ri tashkil etish qo‘shinlarning jangovar tayyorgarligini ta’minlashda muhim omil hisoblanadi. Ushbu jarayonlarda aniqlik, nazorat va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish samaradorlikni oshiradi. Shuningdek, sifat nazorati va xavfsizlik choralariga qat’iy rioya etish texnik nosozliklar va favqulodda holatlarning oldini olishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi. Moddiy-texnik ta’minot nizomi. – Toshkent, 2020.
2. Abdurahmonov Q. Harbiy logistika asoslari. – Toshkent: Fan, 2018.
3. Karimov I.A. Xavfsizlik va barqaror rivojlanish masalalari. – Toshkent, 2017.
4. GOST 1510-84. Neft mahsulotlarini saqlash va tashish qoidalari.
5. NATO Logistics Handbook. – Brussels, 2012.
6. FM 10-67-1. Petroleum Supply Operations. – Department of the Army, USA, 2015.